



Rescission and Nullity - Causes for Ineffectiveness of Civil Legal Instruments in the Regulation of the Civil Code

Nora Andreea DAGHIE¹

Abstract: *The ineffectiveness of a civil legal instrument is defined as that situation where due to causes that arose simultaneously or subsequently as of the conclusion of contract, the contract's effects were not completely, or partially, temporarily, or definitively produced. Practice has demonstrated the necessity to draw a distinction between rescission and nullity. Rescission of contract should not be confused with nullity of contract, although both are civil law sanctions, that result in the termination of contract both for the past (ex tunc), as well as for the future (ex nunc). There are common aspects between rescission and nullity, as well as differences, that makes them obtain their own autonomous legal physiognomy.*

Keywords: *new Civil Code, civil legal instrument, ineffectiveness, sanction, nullity, rescission*

Coroborând dispozițiile art. 1.516, art. 1.549 și art. 1.551 din noul Cod civil, în materie contractuală, dacă, fără justificare, debitorul nu își îndeplinește obligația, neexecutarea este însemnată, iar creditorul nu cere executarea silită a obligațiilor contractuale, acesta din urmă se poate libera de obligația sa corelativă, obținând rezoluțiunea sau rezilierea contractului². În cazul contractelor cu executare succesivă, creditorul are dreptul la reziliere și când neexecutarea este de mică însemnatate, dar cu caracter repetat.

În cazul în care neexecutarea este de mică însemnatate, creditorul nu are drept la rezoluțiune, fiind însă îndreptățit să obțină reducerea proporțională a prestației sale dacă, după împrejurări, aceasta este posibilă. Dacă nici reducerea prestațiilor nu este posibilă, creditorul poate obține numai daune-interese, dacă acestea i se cuvin.

Așadar, rezoluțiunea pentru neexecutare este o tehnică originală de distrugere a contractului și apreciem că delimitarea ei față de o altă cauză de ineficacitate a actului juridic - nulitatea reprezintă o necesitate, izvorâtă atât din rațiuni practice, cât și teoretice.

¹ Conf. univ. dr., Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați, România. E-mail: nora.daghie@ugal.ro.

² Pentru o cercetare monografică, a se vedea N. Daghie, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016.

Plecând de la dispozițiile art. 1246 alin. (1) din noul Cod civil, conform cărora „orice contract încheiat cu încălcarea condițiilor cerute de lege pentru încheierea sa valabilă este supus nulității, dacă prin lege nu se prevede o altă sancțiune”, doctrina a definit nulitatea ca reprezentând „sancțiunea care lipsește actul juridic civil de efectele contrarii normelor juridice edictate pentru încheierea sa valabilă”¹; altfel spus, odată intervenită nulitatea, actul nu va mai produce, în tot sau în parte, efecte juridice.

Noțiunea de ineficacitate a actului juridic civil² cuprinde toate cazurile în care producerea efectelor normale ale actului este împiedicată, limitată ori tulburată, sau acele circumstanțe în baza cărora legea creează aptitudinea de a lipsi actul juridic de drepturile și obligațiile pe care părțile au vizat ca respectivul act să le producă între ele, neexcluzând, însă, și situațiile care determină inopozabilitatea aceluia act față de terți³.

Ineficacitatea actului juridic civil a fost definită ca reprezentând acea situație când, din cauze concomitente sau subsecvente încheierii actului, acesta nu-și produce, total sau parțial, temporar sau definitiv, efectele⁴.

În literatura de specialitate străină⁵, noțiunea de ineficacitate a actelor juridice nu a primit o semnificație unică, unii autori identificând cel puțin trei accepțiuni.

1. Generic, actul juridic ineficace este un act juridic lipsit de efecte. În ceea ce privește lipsirea de efecte, nu prezintă nicio relevanță dacă această carență este determinată de o cauză originară sau de o cauză subsecventă încheierii unui act. Astfel, va fi ineficace nu doar actul juridic invalid pe motiv de viciu de consimțământ, ci și un act a cărui acțiune în execuție este prescrisă sau care poate fi reziliat sau anulat în temeiul unor motive care au apărut în cursul executării actului. Din acest punct de vedere, ineficacitatea constituie o categorie generală, invaliditatea actului juridic, fiind doar o subcategorie a acesteia.

¹ G. Boroș, C. A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 236; M. Fodor, S. Popa, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele*, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 167.

² Pentru cauzele de ineficacitate a actului juridic, a se vedea: D. Cosma, *Teoria actului juridic civil*, Editura Științifică, București, 1969, pp. 415-440; A. Pop, Gh. Beleiu, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, București, 1980, pp. 411-415; pentru materia contractelor, a se vedea B. Dumitrache, *Consecințele ineficacității contractelor*, în A.U.B., seria Drept, 2001, pp. 79-117.

³ G. Răducan, *Nulitatea actului juridic civil*, Ed. Hamangiu, București, 2009, pp. 80-81.

⁴ A se vedea E. Lupan, I. Sabău-Pop, *Tratat de drept civil român*, vol. I, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 225.

⁵ A se vedea D. Guggenheim, *L'invalidité des actes juridiques en droit suisse et comparé (Essai d'une théorie générale)*, thèse, L.G.D.J., Paris, 1970, p. 75.

2. Este ineficace și un act juridic în principiu valabil, dar care este inopozabil terților. În acest sens, doctrina germană consideră drept relativ ineficace înstrăinarea de către o persoană aflată în faliment a bunurilor care fac parte din masa credală; aceasta nu va putea fi opusă creditorilor și va fi nulă de drept în raport cu aceștia.

3. În fine, va fi considerat ineficace un act juridic căruia îi lipsește un element extrinsec originar sau un act al cărui conținut determină dependența efectului juridic de o condiție stipulată de partea sau părțile semnatare. *Per a contrario*, în ambele ipoteze, faptul că elementul extrinsec există sau că respectiva condiție este îndeplinită are drept consecință producerea efectelor actului, întrucât aici este vorba despre un act în principiu valabil.

Într-o monografie dedicată nulității actului juridic civil, autoarea Gabriela Răducan¹ clasifică astfel cauzele de ineficacitate:

1) După sfera generală de aplicabilitate:

- cauze de ineficacitate aplicabile tuturor contractelor: nulitatea, îndeplinirea condiției rezolutorii, neîndeplinirea condiției suspensive, revocarea prin *mutuus consensus*, *mutuus disensus*;
- cauze de ineficacitate aplicabile anumitor contracte: rezoluțiunea², rezilierea, caducitatea, riscul contractului, reducățiunea liberalității excesive, revocarea liberalităților, inopozabilitatea.

2) După criteriul temporal al producerii efectelor:

- cauze care produc consecințe și pentru trecut (*ex tunc*), făcând posibilă restituirea prestațiilor care au fost executate după încheierea actului: nulitatea, rezoluțiunea, realizarea condiției rezolutorii;
- cauze de ineficacitate care produc consecințe numai pentru viitor (*ex nunc*): rezilierea, caducitatea, inopozabilitatea.

3) După sfera persoanelor care o pot invoca:

¹ G. Răducan, *op. cit.*, pp. 82-83.

² Noul Cod civil nu a urmat litera vechii reglementări, potrivit căreia rezoluțiunea este un efect specific al contractelor sinalagmatice [„Condiția rezolutorie este subînțeleasă totdeauna în contractele sinalagmatice (...)”, o precizare similară nămairegăsindu-se în cod, astfel încât rezoluțiunea este astăzi percepută ca o modalitate de desființare a oricărui contract, justificată pe unicul motiv al neexecutării sale. De altfel, în literatura juridică străină, s-a exprimat opinia, care poate fi susținută și în contextul noii noastre legislații civile, că este în spiritul reglementării extinderea rezoluțiunii la contractele unilaterale cu titlu oneros, precum și la așa-numitele contracte unilaterale imperfecte. A se vedea J. L. Baudouin, P. G. Jobin, *Les Obligations*, ed. a 6-a, Yvon Blais, Cowansville (Québec), 2005, p. 791.

- cauze care pot fi invocate atât de către părți sau succesorii acestora, cât și de alte persoane interesate: nulitatea absolută, caducitatea, inopozabilitatea, realizarea condiției rezolutorii, nerealizarea condiției suspensive;
- cauze care pot fi invocate numai de părți și succesorii acestora: nulitatea relativă, rezoluțiunea, rezilierea, riscul contractului, revocarea.

4) După momentul până la care pot fi invocate:

- cauze de ineficacitate care pot fi invocate oricând, fără limită de timp: nulitatea absolută, caducitatea, inopozabilitatea, denunțarea unilaterală, revocarea prin *mutuus consensus*, *mutuus disensus*, nerealizarea condiției suspensive, realizarea condiției rezolutorii;
- cauze de ineficacitate care pot fi invocate numai într-un anumit termen: nulitatea relativă, rezoluțiunea, rezilierea, riscul contractului.

5) După conduita părților privind executarea prestațiilor stipulate în act:

- cauze de ineficacitate care depind de conduita părților: rezoluțiunea, rezilierea, revocarea;
- cauze de ineficacitate care nu depind de conduita părților: nulitatea, caducitatea, reducățiunea liberalității excesive, nerealizarea condiției suspensive, realizarea condiției rezolutorii.

Revenind la tema acestui articol, din cuprinsul art. 1020-1021 C.civ. 1864 (prin preluarea conținutului art. 1184 din Codul civil francez), respectiv art. 1.549-1.554 din noul Cod civil, pot fi identificate atât elementele definitorii ale rezoluțiunii, cât și elementele distinctive ale acesteia în raport cu alte instituții juridice învecinate, precum nulitatea.

Astfel, rezoluțiunea contractului nu se confundă cu nulitatea acestuia, deși ambele reprezintă sancțiuni de drept civil, care au ca efect desființarea contractului atât pentru trecut (*ex tunc*), cât și pentru viitor (*ex nunc*)¹. Între rezoluțiune și nulitate există asemănări, dar și deosebiri, care le asigură acestora o fizionomie juridică proprie și autonomă².

¹ A se vedea Gh. Botea, Al. Țiclea, Gh. Stancu, I. Leș, B. Vlad, V. Lozneanu, *Instituții de drept civil și drept procesual civil*, Editura Lumina Lex, București, 2008, p. 142.

² A se vedea: G. Boroș, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 301; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2004, pp. 218-219; V. V. Popa, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 2-a, Ed. C. H. Beck, București, 2006, pp. 193-194; O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ed. a 8-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007, pp. 240-241; E. Chelaru, *Drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007, pp. 176-177; I. Dogaru, S. Cercel, *Drept civil. Partea generală*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, pp. 174-175; I. Reghini, Ș.

Pentru a face o delimitare corectă între cele două instituții trebuie să revenim la definițiile conceptelor, arătând apoi deosebiri și asemănări de regim juridic dintre ele¹.

Dacă nulitatea este cea cauză de ineficacitate a actului juridic care sancționează nerespectarea la momentul încheierii actului a normelor ce reglementează condițiile de validitate², rezoluțiunea privește un act juridic valabil încheiat. Astfel, în literatura de specialitate, rezoluțiunea este definită ca fiind o sancțiune/ un remediu a(l) neexecutării culpabile (C.civ. 1864) sau „fără justificare” [art. 1.516 alin. (2) din noul Cod civil]³ a uneia

Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, ed. a 2-a, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2008, pp. 519-520; I. Dogaru (coord.), *Drept civil. Teoria generală a actelor cu titlu gratuit*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 150; G. Florescu, *Nulitatea actului juridic civil*, Ed. Hamangiu, București, 2008, pp. 30-32; I. Dogaru, *Elementele dreptului civil. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de editură și presă „Șansa”, București, 1993, pp. 242-243; D. Lupulescu, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Universitatea „Anghel Rugina” Galați, Galați, 1999, p. 157.

¹ N. Daghe, *op. cit.*, pp. 45-54.

² În doctrina italiană, unii autori au încercat o distincție între actul nul și actul ineficace, deși se constată că ambele sunt într-adevăr lipsite de efecte. Astfel, se subliniază că actul nul ar fi lipsit de efecte din cauza viciilor intrinseci lui, în timp ce actul ineficace ar fi lipsit de efecte din cauza unor vicii extrinseci (de exemplu, lipsa unei licențe în vânzarea unui imobil destinat activității comerciale). La fel, actul încheiat sub condiție suspensivă ar fi un act ineficace. Alți autori critică această distincție, considerând-o arbitrară. Se aduce ca exemplu promisiunea supusă condiției în care este incertă voința propriu-zisă de a se obliga. Însă, se pare că, în mod just, remarcă Alfredo di Majo, această diferențiere „nu are pretenția de a fi o distincție cu fundament dogmatic”, fiind rezultatul unei concepții structurale a actului juridic, cu referire la vicii intrinseci și elemente externe. A se vedea pentru o prezentare detaliată a distincției dintre nulitate și ineficacitate G. Răducan, *op. cit.*, pp. 63-66.

³ Deși, sub influența codificărilor moderne, noul Cod civil a renunțat, de principiu, la criteriul imputabilității ori a neexecutării culpabile a contractului, optând pentru sintagma neexecutare „fără justificare” a obligației [art. 1516 alin. (2) din noul Cod civil], aceasta n-ar putea fi altfel interpretată, decât prin invocarea comportamentului debitorului, adică a vinei sale. A se vedea P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații*, ed. a 2-a revizuită, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 527. „Deși nu a abandonat teoria potrivit căreia rezoluțiunea are ca temei neexecutarea din culpă a obligației sale de către una dintre părțile contractante, Noul Cod civil a prevăzut că, în cazul desființării contractului pentru imposibilitate fortuită de executare temporară a obligației, se vor aplica regulile de la rezoluțiune [art. 1557 alin. (2)]” - Ș. Scurtu, Notă la sentința arbitrală nr. 145 din 17 iunie 2011, pronunțată în dosarul nr. 417/2010 al Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, în *Pandectele Române* nr. 11/2012, p. 120; „Rezoluțiunea fiind o sancțiune, aplicarea ei impune ca neexecutarea obligației să constituie o faptă culpabilă a debitorului” - St. D. Cărpenu, *Tratat de drept comercial român conform noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 436; „sintagma «fără justificare» condiționează activarea, în favoarea creditorului, a drepturilor menționate în art. 1516 NCC, în măsura în care debitorul nu dovedește existența unor cauze exoneratoare, cum sunt forța majoră, cazul fortuit, excepția de neexecutare ori fapta creditorului. Rezultă, implicit, ideea de culpă, care sub aspect probatoriu este guvernată de dispozițiile art. 1548 NCC” - C. Zamșa, în lucrarea

dintre obligațiile care-și servesc reciproc de cauză, izvorată dintr-un contract sinalagmatic (C.civ. 1864) sau nu (noul Cod civil) cu executare imediată (*uno ictu*)¹, constând în desființarea retroactivă a acestuia și repunerea părților în situația existentă anterior încheierii sale, fie pe cale judiciară (rezoluțiunea judiciară), la cererea părții care și-a executat obligația, prin declarația unilaterală a creditorului obligației neexecutate sau de drept, fără intervenția instanței, în cazurile prevăzute de lege sau de contract (pactele comisorii)².

Vom reține ca asemănări între rezoluțiune și nulitate, următoarele³:

- ambele sunt cauze de ineficacitate a actului juridic civil;
- ambele produc efecte retroactive (*ex tunc*)⁴;

colectivă *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, F. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coordonatori), Ed. C. H. Beck, București, 2014, pp. 1752-1753.

¹ Pentru realizarea scopului sau finalității oricărui raport juridic de obligații este necesar ca legea să pună la dispoziția creditorului mijloacele juridice cele mai eficace la care el să poată recurge pentru a-și realiza dreptul de creanță prin executarea voluntară sau silită a prestației pe care debitorul i-o datorează. În acest sens, sancțiunea obligației constă, pe de o parte, în totalitatea mijloacelor juridice ofensive și defensive pe care creditorul le poate exercita, de regulă prin intermediul forței de constrângere a statului, pentru a obține sau păstra prestația care i se datorează de către debitor și, pe de altă parte, în mijloacele juridice pe care legea le pune la îndemâna debitorului pentru a se libera de datorie, prin executarea prestației datorate, atunci când creditorul refuză sau nu poate s-o primească, iar debitorul are interes să stingă raportul obligațional prin executare; a se vedea L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, vol. I - *Regimul juridic general sau Ființa obligațiilor civile*, Ed. C. H. Beck, București, 2006, pp. 40-46.

² A se vedea: I. Dogaru, P. Drăghici, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 154; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 88; I. Albu, *Drept civil. Contractul și răspunderea contractuală*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p. 130; R. I. Motica, E. Lupan, *Teoria generală a obligațiilor civile*, Ed. Lumina Lex, București, 2008, p. 82. „Rezoluțiunea constă în desființarea unui contract cu titlu de sancțiune, la cererea uneia dintre părți, pentru motivul că cealaltă parte nu și-a executat culpabil obligațiile sale” - L. Pop, *Drept civil - Teoria generală a obligațiilor. Tratat*, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1996, p. 76. Pentru doctrină recentă, a se vedea: C. Popa, A. Lisievici, „Rezoluțiunea în Noul Cod civil (I)”, în *Revista Română de Drept al Afacerilor* nr. 8/2012, pp. 37-38; P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații, op. cit.*, pp. 534-543; L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 285-288.

³ N. Daghe, *op. cit.*, pp. 46-47.

⁴ Doar rezilierea - specie de rezoluțiune care se aplică contractelor sinalagmatice cu executare continuă sau succesivă - datorită specificului efectelor contractului vizat, nu va produce efecte decât pentru viitor. Concret, o vindere va putea fi rezolvită, adică lovită de rezoluțiune, dacă este valid încheiată, dar cumpărătorul refuză fără temei să plătească prețul. Un contract de leasing sau de închiriere va putea fi reziliat, cu efectul că el nu va mai produce efecte pe viitor, dacă utilizatorul sau chiriașul nu plătește la scadență rata sau chiria datorată. Dacă aceste contracte ar fi nule, orice discuție despre rezoluțiunea lor va fi inutilă, ele fiind pe această cale desființate (ca nule), iar nu prin efectul rezoluțiunii. Dacă părțile

- ambele pot interveni, în principiu, fie în temeiul unei hotărâri a organului de jurisdicție, fie în temeiul voinței părților¹;
- în ambele situații, regimul juridic al dobânditorului de bună-credință este același.

În practica judiciară,² s-a statuat că în cazul în care o convenție privitoare la transmiterea proprietății unui bun este lovită de nulitate, aceasta nu va avea nicio consecință în ceea ce privește reținerea fructelor de către cumpărător. Situația este similară cu privire la fructe și în ipoteza în care operează rezoluțiunea convenției și are loc restabilirea situației anterioare, adică restituirea prețului de către vânzător și redarea folosinței bunului de către cumpărător.

Deosebiriile dintre cele două sancțiuni de drept civil privesc, în principal, următoarele aspecte³:

- din punct de vedere al cauzelor care determină aplicarea sancțiunilor, nulitatea presupune un act juridic încheiat cu nerespectarea unei condiții de validitate, pe când rezoluțiunea presupune un act juridic valabil încheiat (sau care a devenit valabil prin confirmare), dar în care una dintre părți nu și-a executat culpabil/ „fără justificare” obligațiile asumate;
- din punct de vedere al domeniului de aplicare, nulitatea se aplică oricărui act juridic, fără a distinge în funcție de numărul părților, de conținut sau de modul de executare a acestuia, în timp ce rezoluțiunea este o sancțiune specifică contractelor sinalagmatice cu executare *uno ictu*⁴; chiar dacă noul Cod civil nu face o delimitare

convin să considere inexecutarea contractului ca o cauză de nulitate, iar nu de rezoluțiune, această clauză este nulă; a se vedea C. A. Cluj, dec. civ. nr. 1763/R/2004, B. J. 2004, p. 155.

¹ Articolul 961 C.civ. 1864 prevede: „Convenția făcută prin eroare, violență sau dol nu este nulă de drept, ci dă loc numai acțiunii de nulitate”, iar potrivit art. 1021 C.civ. 1864: „Desființarea trebuie să se ceară înaintea justiției, care, după circumstanțe, poate acorda un termen părții acționate”. Potrivit art. 1.246 alin. (3) din noul Cod civil, „dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea contractului poate fi constatată sau declarată prin acordul părților”, iar art. 1.550 dispune: „(1) Rezoluțiunea poate fi dispusă de instanță, la cerere, sau, după caz, poate fi declarată unilateral de către partea îndreptățită. (2) De asemenea, în cazurile anume prevăzute de lege sau dacă părțile au convenit astfel, rezoluțiunea poate opera de plin drept”.

² Trib. Suprem, dec. nr. 1323/1978, în I. G. Mihuță, *Repertoriu de practică judiciară pe anii 1975-1980*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 81.

³ Întrucât diferența dintre rezoluțiune și reziliere constă, în esență, în faptul că prima are efect retroactiv, pe când cea de-a doua produce efecte doar pentru viitor, deosebirile dintre nulitate și rezoluțiune sunt caracteristice și rezilierii.

⁴ Această diferențiere de ordin cantitativ este reflexul deosebirii calitative, de esență, dintre nulitate și rezoluțiune; a se vedea C. Toader, M. Nicolae, R. Popescu, B. Dumitrache, *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență 2009-2010*, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 245.

precisă, domeniul predilect al rezoluțiunii este dat de contractele sinalagmatice;

- din punct de vedere al datei cauzelor de ineficacitate, cauzele care determină nulitatea există în momentul încheierii actului juridic (sunt originare) și constau în încălcarea unei/unor dispoziții legale privind încheierea valabilă a actului, pe când cauzele rezoluțiunii apar ulterior momentului încheierii (sunt subsecvente) și constau în neexecutarea culpabilă/„fără justificare” a obligației de către una dintre părțile contractante¹;
- din punct de vedere al valabilității actului juridic, nulitatea presupune prin definiție un act nevalabil încheiat, în timp ce rezoluțiunea presupune un contract valabil încheiat;
- persoanele care pot introduce acțiunea în nulitate diferă după felul nulității, absolute ori relative, pe când la rezoluțiune acțiunea se introduce de partea care și-a executat ori este gata să-și execute propria obligație corelativă;
- din punct de vedere al incidenței prescripției extinctive², nulitatea relativă și rezoluțiunea sunt supuse unor reguli diferite în ceea ce

¹ Nulitatea se analizează pe tărâmul încheierii actului juridic, iar rezoluțiunea se analizează pe terenul executării contractului; a se vedea: A. Pop, Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 481; G. Răducan, *op. cit.*, p. 122. Dacă la nulitate cauza de ineficiență e genetică și contemporană momentului formării actului juridic, cauza care determină rezoluțiunea sau rezilierea este întotdeauna ulterioară momentului încheierii contractului sinalagmatic, fiind legată de un incident la executarea actului civil. În ceea ce privește cauza propriu-zisă de rezoluțiune, aceasta constă în neexecutarea culpabilă/„fără justificare” (conform noului Cod civil) a unui contract sinalagmatic, neavând nimic în comun cu condițiile de formare ale actului civil, care se presupune că au fost respectate; a se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 519. În timp ce nulitatea sancționează o iregularitate săvârșită în momentul încheierii contractului, rezoluțiunea privește un contract valabil încheiat, cauza sa survenind după formarea valabilă a actului; a se vedea G. Florescu, *op. cit.*, p. 376.

² Abordând-o în cadrul problemelor speciale referitoare la domeniul prescripției extinctive, profesorul G. Boroș apreciază că, în conformitate cu dispozițiile noului Cod civil, trebuie să distingem între rezoluțiunea judiciară, rezoluțiunea unilaterală și rezoluțiunea de plin drept. Acțiunea prin care se solicită instanței să dispună rezoluțiunea (rezilierea) unui contract sinalagmatic patrimonial este o acțiune patrimonială (I.C.C.J., S.U., dec. nr. 32/2008, publicată în M. Of. nr. 830/10.12.2008), deoarece admiterea unei asemenea acțiuni are ca efect desființarea contractului respectiv și, prin urmare, reintrarea dreptului real sau de creanță în patrimoniul în care a existat înainte de încheierea contractului, indiferent dacă se cere sau nu și restituirea eventualei prestații deja executate. Neexistând vreo dispoziție legală care să declare acțiunea în rezoluțiune (judiciară) imprescriptibilă, urmează să aplicăm art. 2.501 alin. (1) din noul Cod civil, deci acțiunea este supusă prescripției extinctive.

Rezoluțiunea unilaterală operează în baza declarației unilaterale de rezoluțiune a părții interesate, care însă, așa cum stabilește art. 1.552 alin. (2) din noul Cod civil, trebuie făcută în termenul de prescripție extintivă prevăzut de lege pentru acțiunea corespunzătoare acesteia. În cazul în care creditorul obligației neexecutate emite declarația de rezoluțiune după împlinirea termenului de prescripție, cocontractantul va putea să introducă o acțiune

privește începutul prescripției extinctive, în timp ce nulitatea absolută, precum și nulitatea relativă invocată pe cale de excepție nu sunt supuse prescripției extinctive¹, fiind de regulă imprescriptibile extinctiv². Astfel, sub imperiul Codului civil de la 1864, acțiunii în nulitate relativă i se aplică regula specială prevăzută în art. 9 din Decretul nr. 167/1958³: „Prescripția dreptului la acțiune în anularea unui act juridic pentru violență începe să curgă de la data când aceasta a încetat. În caz de viclenie ori eroare sau în celelalte cazuri de anulare, prescripția începe să curgă de la data când cel îndreptățit, reprezentantul său legal sau persoana chemată de lege să-i încuviințeze actele, a cunoscut cauza anulării, însă cel mai târziu de la împlinirea a 18 luni de la data încheierii actului.” sau cea din art. 21 alin. (2) C.fam.⁴: „Anularea căsătoriei (...) poate fi cerută de cel al cărui consimțământ a fost viciat, în termen de șase luni de la încetarea violenței ori de la descoperirea erorii sau a vicleniei”. În schimb, acțiunii în rezoluțiune i se aplică regula generală privind începutul prescripției extinctive, prevăzută în art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958: „ Prescripția începe să curgă de la data când se naște dreptul la acțiune sau dreptul de a cere executarea silită”.

prin care să solicite instanței să constate că rezoluțiunea nu a operat. De asemenea, o eventuală acțiune în constatarea rezoluțiunii introdusă de creditorul obligației neexecutate va fi respinsă ca neîntemeiată (iar nu ca prescrisă) dacă debitorul se va apăra invocând faptul că declarația de rezoluțiune nu a fost făcută în termenul de prescripție. Rezoluțiunea de plin drept, care intervine fie în cazurile expres prevăzute de lege, fie atunci când părțile au convenit astfel, operează *ope legis*, prin simpla neexecutare, iar acțiunea în constatarea rezoluțiunii de plin drept, ca orice acțiune în constatare, este imprescriptibilă extinctiv. A se vedea G. Boroi, C. A. Anghelescu, *op.cit.*, p. 317.

¹ Articolul 1.249 alin. (2) teza I din noul Cod civil prevede că „nulitatea relativă poate fi invocată pe cale de acțiune numai în termenul de prescripție stabilit de lege”. Același alineat, curmând o controversă doctrinară, consacră, în teza a II-a, imprescriptibilitatea nulității relative invocate pe cale de excepție, dispunând că „partea căreia i se cere executarea contractului poate opune oricând nulitatea relativă a contractului, chiar și după împlinirea termenului de prescripție a dreptului la acțiunea în anulare”. Prin derogare însă de la această din urmă regulă, invocarea nulității relative pentru leziune pe cale de excepție este, potrivit art. 1.223 alin. (2) din noul Cod civil, supusă prescripției extinctive în aceleași condiții ca și invocarea nulității relative pe cale de acțiune. A se vedea G. Boroi, C. A. Anghelescu, *op.cit.*, p. 262.

² Se instituie o excepție de la regula imprescriptibilității nulității absolute prin art. 46 alin. (5) din Legea nr. 10/2001, potrivit căruia, „prin derogare de la dreptul comun, indiferent de cauza de nulitate, dreptul la acțiune se prescrie în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi”, respectiv de la 14 februarie 2001; ulterior termenul de un an a fost prelungit succesiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2001 și prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 145/2001.

³ Odată cu intrarea în vigoare a noului Cod civil, prin art. 230 lit. p) din Legea nr. 71/2011 a fost abrogat Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă.

⁴ Precizăm că, potrivit art. 230 lit. m) din Legea nr. 71/2011, Codul familiei a fost abrogat odată cu intrarea în vigoare a noului Cod civil.

Pentru ipoteza dreptului la acțiunea în anularea actului juridic, noul Cod civil distinge, pe de o parte, după cum acțiunea în anulare este exercitată de partea interesată sau, dacă este cazul, de o terță persoană interesată, iar, pe de altă parte, în funcție de cauza de nulitate relativă. Astfel, potrivit art. 2.529 alin. (1) din noul Cod civil, prescripția dreptului la acțiunea în anularea unui act juridic începe să curgă în caz de violență, din ziua când aceasta a încetat, în cazul dolului, din ziua când a fost descoperit, în caz de eroare ori în celelalte cazuri de anulare, din ziua când cel îndreptățit, reprezentantul său legal ori cel chemat de lege să îi încuviințeze sau să îi autorizeze actele a cunoscut cauza anulării, însă nu mai târziu de împlinirea a 18 luni din ziua încheierii actului juridic.

Articolul 2.529 alin. (2) din noul Cod civil prevede că, în cazurile în care nulitatea relativă poate fi invocată de o terță persoană, prescripția începe să curgă, dacă prin lege nu se dispune altfel, de la data când terțul a cunoscut existența cauzei de nulitate; în această ipoteză nu își mai găsește aplicare termenul de 18 luni la care se referă art. 2.529 alin. (1) teza finală din noul Cod civil.

Această regulă nu se aplică în cazurile în care prin lege se prevede un alt moment de la care prescripția începe să curgă. Spre exemplificare, conform art. 301 din noul Cod civil, termenul de prescripție de 6 luni pentru acțiunea în anularea căsătoriei începe să curgă:

- în cazul lipsei încuviințărilor sau a autorizării cerute de lege, de la data la care cei a căror încuviințare sau autorizare era necesară pentru încheierea căsătoriei au luat cunoștință de aceasta;
- în cazul nulității pentru vicii de consimțământ ori pentru lipsa discernământului, de la data încetării violenței sau, după caz, de la data la care cel interesat a cunoscut dolul, eroarea ori lipsa vremelnică a discernământului;
- în cazul căsătoriei încheiate între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa, de la data încheierii căsătoriei.

În ceea ce privește rezoluțiunea, întrucât noul Cod civil nu reglementează o regulă specială derogatorie privind începutul cursului prescripției extinctive, rezultă că se va aplica regula generală consfințită de art. 2.523, potrivit căruia prescripția extintivă începe să curgă de la data când titularul dreptului la acțiune a cunoscut sau, după împrejurări, trebuia să cunoască nașterea lui.

Prescripția dreptului la acțiune în restituirea prestațiilor făcute în temeiul unui act anulat ori desființat pentru rezoluțiune începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a desființat actul ori, după caz, de la data la care declarația de rezoluțiune sau reziliere a devenit

irevocabilă (art. 2.525 din noul Cod civil), afară de cazul în care acțiunea în restituirea prestației are caracterul unei acțiuni reale imprescriptibile extinctiv¹.

- sub imperiul vechii reglementări, acțiunii în rezoluțiunea contractului i se aplică termenul general de prescripție de 3 ani prevăzut de art. 3 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958: „Termenul prescripției este de 3 ani (...)”. Termenul de 3 ani se aplică și acțiunii în anulare pentru alte cauze decât cele prevăzute în mod expres prin lege, pentru care sunt stabilite termene speciale.
- în noua ambianță legală, potrivit art. 2.517, termenul general de prescripție a dreptului la acțiune în sens material este tot de 3 ani² și acesta se va aplica ori de câte ori legea nu prevede un alt termen, deci și acțiunii în rezoluțiune sau în anulare pentru alte cauze decât cele prevăzute în mod expres prin lege, pentru care sunt stabilite termene speciale.
- din punct de vedere al naturii răspunderii, răspunderea pentru daunele pricinuite prin desființarea actului este, în cazul rezoluțiunii, o răspundere contractuală, deoarece între părți a existat un act valabil, iar în cazul nulității este o răspundere delictuală, deoarece actul este desființat tocmai datorită faptului că de la început el nu a fost valabil încheiat³.

În concluzie, fără intenția de a realiza o evidențiere exhaustivă a elementelor care apropie și, totodată, dezbină cele două sancțiuni de drept civil, semnalăm interesul teoretic și practic al distincției dintre ele, de foarte multe ori demonstrat și în jurisprudență. Iată, spre exemplificare, următoarele considerente corespunzătoare vechii reglementări cu privire la cele două sancțiuni și la domeniul lor de aplicare: „(...) Neexecutarea unei obligații contractuale atrage, la cererea părții interesate, rezoluțiunea sau, în cazul contractelor cu executare succesivă, rezilierea. Pe de altă parte,

¹ În aceste cazuri, legea prevede că, deși dreptul la restituirea prestațiilor subzistă de la data efectuării prestațiilor, prescripția nu începe să curgă de la aceeași dată, deoarece dreptul respectiv este un drept condițional (sau eventual), ci numai de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a declarat ori constatat ineficacitatea actului, când dreptul la restituire devine cert. A se vedea M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 1171.

² Spre deosebire de reglementarea anterioară, termenul de prescripție extinctivă nu mai este un termen esențialmente legal, deoarece, în condițiile art. 2.515 din noul Cod civil, părțile pot reduce sau mări termenele de prescripție extinctivă prevăzute de lege. Așadar, în prezent, prin termen general de prescripție extinctivă înțelegem acel termen care se aplică practic ori de câte ori nu își găsește aplicare un termen special de prescripție extinctivă într-un anumit caz dat sau părțile nu au convenit un alt termen.

³ În acest sens, a se vedea V. Stoica, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor civile*, Ed. All, București, 1997, pp. 19-33.

sanctiunea nulității unui contract poate interveni exclusiv în situația în care, la chiar momentul încheierii contractului, nu a fost respectată o condiție de validitate a lui, în sensul art. 948-968 C.civ. 1864 ori a altor dispoziții legale de care atârna valabilitatea nașterii a unei convenții. Așa fiind, rezultă că cele două sancțiuni au caracter legal, după cum prin lege este stabilit și domeniul lor de aplicare, nefiindu-le îngăduit părților ca, prin simpla lor voință, să le modifice regimul juridic, intervertindu-le aplicarea. Deși principiul libertății de voință este unul fundamental în dreptul civil, libertatea de a contracta a părților se află însă întotdeauna subordonată prevederilor imperative ale art. 5 din Codul civil de la 1864, potrivit cărora nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri. Or, regimul juridic al nulității, respectiv al rezoluțiunii actelor juridice este, cât privește domeniul de aplicare, stabilit prin norme de ordine publică. În cauză, reclamantul și-a sprijinit acțiunea în anularea contractului pe împrejurarea că aceasta nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau, invocând în acest sens clauza contractuală potrivit căreia nerespectarea termenelor stabilite pentru executarea lucrărilor atrage «nulitatea prezentului contract». Însă, potrivit celor arătate mai sus cu privire la domeniul de aplicare a celor două sancțiuni, clauza prin care părțile au legat neexecutarea obligațiilor contractuale de sancțiunea nulității este ea însăși lovită de nulitate”¹.

Bibliografie

Albu, I. (1994). *Drept civil. Contractul și răspunderea contractuală/ Civil law. Contract and contractual liability*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Baias, F. A.; Chelaru, E.; Constantinovici, R.; Macovei, I. (coordonatori) (2014). *Noul Cod civil. Comentariu pe articole/ The new Civil Code. Comment on articles*, ed. a 2-a. Bucharest: C. H. Beck.

Baudouin, J. L.; Jobin, P. G. (2005). *Les Obligations/ The obligations*, ed. a 6-a. Yvon Blais, Cowansville (Québec).

Beleiu, Gh. (2004). *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil/ Roman Civil Drept. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. Bucharest: Universul Juridic.

¹ A se vedea Consiliul Superior al Magistraturii, *Jurisprudența națională 2004-2005*, Ed. Brilliance, București, 2006, pp. 79-80. În același sens C.S.J., s. com., dec. nr. 2511/2003, pe www.legalis.ro: „Deși prin acțiune a fost solicitată anularea actului adițional ce consemnează retragerea din societate, dar motivația pentru care s-a cerut anularea actului este nerespectarea obligației de punere la dispoziție a spațiului, obligație care trebuia respectată ulterior și nu la data încheierii actului, pentru a putea fi considerată o condiție de valabilitate a actului, sancțiunea nerespectării acestei obligații este rezoluțiunea convenției”.

- Boroi, G. (2008). *Drept civil. Partea generală. Persoanele/ Civil law. The general part. Persons*. Bucharest: Hamangiu.
- Boroi, G.; Anghelescu, C. A. (2012). *Curs de drept civil. Partea generală/ Civil law course. The general part*, ed. a 2-a. București: Hamangiu.
- Botea, Gh.; Țiclea, Al.; Stancu, Gh.; Leș, I.; Vlad, B.; Lozneanu, V. (2008). *Instituții de drept civil și drept procesual civil/Institutions of civil law and civil procedural law*. Bucharest: Lumina Lex.
- Cărpenaru, St. D. (2012). *Tratat de drept comercial român conform noului Cod civil/ Treaty of Romanian commercial law according to the new Civil Code*. Bucharest: Universul Juridic.
- Chelaru, E. (2007). *Drept civil. Partea generală/Civil law. The general part*. Ed. a 2-a. Bucharest: C. H. Beck.
- Consiliul Superior al Magistraturii, *Jurisprudența națională 2004-2005*. Bucharest: Brilliance.
- Cosma, D. (1969). *Teoria actului juridic civil/ The theory of the civil legal act*. Bucharest: Editura Științifică.
- Daghie, N. (2016). *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor/ Resolution and Termination of Contracts*, ed. a II-a revăzută și adăugită. Bucharest: Universul Juridic.
- Dogaru, I. (coord.) (2005). *Drept civil. Teoria generală a actelor cu titlu gratuit/ Civil law. General theory of free title deeds*. Bucharest: All Beck.
- Dogaru, I.; Drăghici, P. (2002). *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor/Civil law. General theory of obligations*. Bucharest: All Beck.
- Dogaru, I. (1993). *Elementele dreptului civil. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil/ The elements of civil law. Introduction to civil law. The subjects of civil law*. Bucharest: Casa de editură și presă „Șansa”.
- Dogaru, I.; Cercel, S. (2007). *Drept civil. Partea generală/ Civil law. The general part*. București: C. H. Beck.
- Dumitrache, B. (2001). *Consecințele ineficienței contractelor/Consequences of ineffectiveness of contracts*. A.U.B., seria Drept/Law series.
- Florescu, G. (2008). *Nulitatea actului juridic civil/Nullity of the civil legal act*. Bucharest: Hamangiu.
- Fodor, M.; Popa, S. (2017). *Drept civil. Teoria generală. Persoanele/ Civil law. General theory. Persons*. Bucharest: Universul Juridic.
- Guggenheim, D. (1970). *L'invalidité des actes juridiques en droit suisse et comparé (Essai d'une théorie générale), thèse/The invalidity of legal acts in Swiss and comparative law (Essay on a general theory), thesis*. Paris: L.G.D.J.
- Lupan, E.; Sabău-Pop, I. (2007). *Tratat de drept civil român, vol. I*. București: C. H. Beck.
- Lupulescu, D. (1999). *Drept civil. Introducere în dreptul civil/ Treaty of Roman civil law*. Universitatea „Anghel Rugina” Galați.

- Mihuță, I. G. (1982). *Repertoriu de practică judiciară pe anii 1975-1980/ Repertory of judicial practice for the years 1975-1980*. Bucharest: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Motica, R. I.; Lupan, E. (2008). *Teoria generală a obligațiilor civile/ General theory of civil obligations*. Bucharest: Lumina Lex.
- Nicolae, M. (2010). *Tratat de prescripție extinctivă/ Extinctive Prescription Treaty*. Bucharest: Universul Juridic.
- Pop, L. (2006). *Tratat de drept civil. Obligațiile, vol. I - Regimul juridic general sau Ființa obligațiilor civile/Civil law treaty. Obligations, vol. I - The general legal regime or the Being of civil obligations*. Bucharest: C. H. Beck.
- Pop, L. (1996). *Drept civil – Teoria generală a obligațiilor. Tratat/ Civil law – General theory of obligations. Treaty*. Iasi: Editura Fundației „Chemarea”.
- Pop, L.; Popa, I.-F.; Vidu, S. I. (2012). *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile/ Elementary treatise on civil law. Obligations*. Bucharest: Universul Juridic.
- Pop, A.; Beleiu, Gh. (1980). *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil/ Civil law. General theory of civil law*. Bucharest.
- Popa, C.; Lisievici, A. (2012). *Rezoluțiunea în Noul Cod civil (I)/ Resolution in the New Civil Code (I)*. *Revista Română de Drept al Afacerilor/ The Romanian Journal of Business Law* nr. 8/2012.
- Popa, V. V. (2006). *Drept civil. Partea generală. Persoanele/ Civil law. The general part. Persons*, ed. a 2-a. Bucharest: C. H. Beck.
- Reghini, I.; Diaconescu, Ș.; Vasilescu, P. (2008). *Introducere în dreptul civil/ Introduction to civil law*, ed. a 2-a. Cluj-Napoca: Sfera Juridică.
- Răducan, G. (2009). *Nulitatea actului juridic civil/ Nullity of the civil legal act*. București: Hamangiu.
- Scurtu, Ș. *Notă la sentința arbitrală nr. 145 din 17 iunie 2011, pronunțată în dosarul nr. 417/2010 al Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României/ Note to arbitral award no. 145 of June 17, 2011, pronounced in file no. 417/2010 of the Court of International Commercial Arbitration attached to the Chamber of Commerce and Industry of Romania. Pandectele Române/Romanian Pandects* nr. 11/2012.
- Stătescu, C.; Bîrsan, C. (2008). *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor/ Civil law. General theory of obligations*. Bucharest: Hamangiu.
- Stoica, V. (1997). *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor civile/ Resolution and termination of civil contracts*. Bucharest: All.
- Toader, C.; Nicolae, M.; Popescu, R.; Dumitrache, B. (2009). *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență 2009-2010/ Civil law institutions. Selective undergraduate course 2009-2010*. Bucharest: Universul Juridic.
- Ungureanu, O. (2007). *Drept civil. Introducere/ Civil law. Introduction*, ed. a 8-a. Bucharest: C. H. Beck.
- Vasilescu, P. (2017). *Drept civil. Obligații/Civil law. Obligations*, ed. a 2-a revizuită. Bucharest: Hamangiu.